

Myndigheten för
samhällsskydd
och beredskap

Sveriges
Kommuner
och Landsting

Diarienumr
SKL 18/01807
MSB 2018-05681

1 (13)

Överenskommelse om kommunernas arbete med civilt försvar

2018-2020

Innehållsförteckning

1. Överenskommelse	3
1.1 Målbild för perioden 2018 till 2020.....	4
1.2 Ersättning.....	4
1.3 Myndigheternas stöd till kommunerna	5
1.4 Kristidsverksamhet	5
2. Prioriterade uppgifter	6
2.1 Kompetenshöjning gällande totalförsvaret	6
2.2 Säkerhetsskydd.....	7
2.3 Krigsorganisation och krigsplacering	8
3. Övriga uppgifter	9
3.1 Ledningsansvar	9
3.2 Geografiskt områdesansvar	10
3.3 Rapportering.....	11
Bilaga 1 – Ersättning	12
Bilaga 2 - Uppföljning	13

1. Överenskommelse

Denna överenskommelse mellan Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) och Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) reglerar ersättning och uppgifter och därtill kopplat stöd för kommunernas arbete med civilt försvar under perioden 2018-2020. Åtgärderna ska påbörjas och i vissa fall genomföras under perioden 2018 fram till 31 december 2020.

Kommunerna, länsstyrelserna och MSB ska arbeta tillsammans för att öka samhällets robusthet och beredskap på lokal nivå. En god beredskapsutveckling ska bygga på ett nära samarbete mellan staten, SKL samt kommunerna.

Uppgifterna utgår från:

- lag (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (LEH)
- förordning (2006:637) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (FEH)
- säkerhetskyddslagen (1996:627) och den kommande säkerhetskyddslagen (2018:585)

Utgångspunkten för arbetet med civilt försvar är krisberedskapen. *Överenskommelse om kommunernas arbete med civilt försvar* är ett komplement till *Överenskommelse om kommunernas krisberedskap* diarienummer SKL 12/6159 och MSB 2012-5541.

Överenskommelsen utesluter inte arbete med andra åtgärder avseende förberedelser för och verksamhet under höjd beredskap (civilt försvar) enligt LEH. Denna överenskommelse reglerar de förberedelser som kommunen ska vidta inför höjd beredskap. Överenskommelsen reglerar inte förhållanden mellan stat och kommun vid höjd beredskap. Detta förhållande regleras enligt lag (1992:1403) om totalförsvar och höjd beredskap.

Denna överenskommelse gäller från och med undertecknat datum och tillsvidare men kan justeras eller sägas upp, dock tidigast fr.o.m. 2021. Justering och uppsägning kan även ske om det föranleds av ändring eller upphävande av LEH eller FEH. Vid uppsägning eller ändring av överenskommelsen ska detta ske i samordning med eventuella övergångsbestämmelser i lag och förordning.

Stockholm den 19 juni 2018

Stockholm den 19 juni 2018

MSB

SKL

Dan Eliasson

Vesna Jovic

1.1 Målbild för perioden 2018 till 2020

Enligt regeringens försvarspolitiska inriktning 2016-2020 ska planeringen för civilt försvar återupptas. Det civila försvaret syftar till att samhället ska fungera vid höjd beredskap och krig i Sverige. Civilt försvar bedrivs inom ramen för verksamheten i statliga myndigheter, kommuner, landsting, privata företag och frivilligorganisationer. Det civila och militära försvaret bildar tillsammans totalförsvaret.

Målet för det civila försvaret är att:

- Värna civilbefolkningen
- Säkerställa de viktigaste samhällsfunktionerna
- Bidra till Försvarsmaktens förmåga vid ett väpnat angrepp eller krig i vår omvärld

Alla kommuner ska påbörja arbetet avseende de förberedelser som behövs för verksamheten under höjd beredskap (beredskapsförberedelser) så att de på sikt kan fullgöra sin uppgift inom totalförsvaret i händelse av krigsfara och krig.

Prioriterade uppgifter för kommunerna under perioden är:

- Kompetenshöjning gällande totalförsvaret
- Säkerhetsskydd
- Krigsorganisation och krigsplacering

Arbetet med de prioriterade uppgifterna kompetenshöjning gällande totalförsvaret och säkerhetsskydd ska genomföras under perioden 2018 till 2020-12-31. Arbetet med framtagande av krigsorganisation och krigsplacering av personal ska vara påbörjat men behöver inte vara avslutat till 2020-12-31.

Statens förväntningar på kommunens arbete ska stå i paritet med den ersättning som kommunen erhåller.

1.2 Ersättning

De ekonomiska medlen fördelas på ett sådant sätt att alla kommuner kan komma igång med arbetet med beredskapsförberedelser. En del av de ekonomiska medlen styrs till kommuner som ligger i eller i anslutning till militärstrategiskt viktiga områden.

Kommunerna är placerade i två kategorier:

Kategori 1: Kommuner som ligger i eller i anslutning till militärstrategiskt viktiga geografiska områden i händelse av en säkerhetspolitisk kris eller krig

Kategori 2: Övriga kommuner

Kommuner i kategori 1, som erhåller en högre ersättning, ska hålla ett högre tempo i arbetet med beredskapsförberedelser utifrån de prioriterade

uppgifterna. Kommunerna i kategori 1 bör också under perioden kunna inleda arbete med övriga uppgifter – d.v.s. ledningsansvar, geografiskt områdesansvar och rapportering.

Den del av ersättningen som baseras på invånarantal ska för år 2018 till 2020 utgå från invånarantalet i respektive kommun den 31 december 2017.

Ersättningen betalas ut senast den 30 juni respektive år. Inför första utbetalningen får kommunen reda på storleken på sin årliga ersättning.

Principer för beräkning av ersättning finns i bilaga 1. Bilaga 1 omfattas av försvarssekretess (15 kap. 2§ offentlighets- och sekretesslagen 2009:400).

1.3 Myndigheternas stöd till kommunerna

Enligt denna överenskommelse ska MSB och andra myndigheter stödja kommunernas arbete med civilt försvar. Stödet ska kopplas direkt till de åtgärder som beskrivs i överenskommelsen. Stödet till kommunerna kommer, i samverkan mellan kommuner, länsstyrelser och myndigheter, att utvecklas under perioden. Kommunerna ska involveras och bidra i arbetet. Beredskapsförberedelserna i kommunerna bör sedan genomföras i takt med att stöd i form av bl.a. vägledning och utbildningar finns på plats.

För de tre prioriterade uppgifterna lämnas följande inriktning för stödet:

- (1) **Kompetenshöjning gällande totalförsvar:** De regionala totalförsvarskonferenserna genomförs under 2018. Kartläggning av lagstiftning och framtagande av systematiskt koncept för kunskapsspridning beräknas vara klart i början av 2019. Kommunen kan påbörja arbetet med uppgifterna under 2018 och genomföra dem 2019.
- (2) **Säkerhetsskydd:** De regionala utbildningarna i säkerhetsskydd genomförs under 2018. Vägledningarna väntas vara klara i början av 2019. Kommunerna kan påbörja uppgifterna under 2018 och genomföra dem under 2019 och 2020.
- (3) **Krigsorganisation och krigsplacering:** Vägledning och planeringsförutsättningar ska vara klara från andra halvan av 2019. Kommunerna kan påbörja uppgifterna under andra halvan av 2019 och under 2020.

MSB kommer på sin webbplats med start hösten 2018 att publicera arbetsläget i utvecklingen av stöd, samt befintliga vägledning m.m.

1.4 Kristidsverksamhet

Uppgifter enligt LEH 3 kap. 3 § avseende kristidsverksamhet finns inte med i denna överenskommelse för perioden 2018-2020. Kristidsverksamheten kommer att lyftas in i arbetet med civilt försvar när förutsättningarna för detta finns på plats.

2. Prioriterade uppgifter

Nedan följer en beskrivning av de för perioden 2018 till 2020 prioriterade uppgifterna som kommunerna särskilt ska arbeta med avseende civilt försvar.

2.1 Kompetenshöjning gällande totalförsvar

Förtroendevalda och tjänstemän i kommunerna behöver ha grundläggande kunskaper om de författningar och arbetssätt som gäller vid höjd beredskap, krigsfara och krig. Det är angeläget att kunskapen om totalförsvaret ökar.

Kommunens uppgift:

- Nyckelpersoner¹ i kommunens organisation ska under perioden genom utbildning ges kunskaper om höjd beredskap och totalförsvar.

Statliga myndigheters stöd:

- Länsstyrelsen bör genomföra regionala utbildningar och konferenser för att höja kompetensen gällande totalförsvar.
- MSB ska i samverkan med Försvarsmakten och kommunala företrädare ta fram ett koncept för systematisk kunskapsspridning om totalförsvaret och planeringen inför höjd beredskap. I konceptet kan ingå seminarier, webb-utbildningar, kurser samt utbildningsmaterial.
- MSB ska göra en sammanställning och ta fram grundläggande utbildning avseende det regelverk som gäller för kommuner inför och vid höjd beredskap.

¹ Med nyckelpersoner avses minst kommunstyrelsen och kommunledningen.

2.2 Säkerhetsskydd

Arbetet med beredskapsförberedelser inom det civila försvaret skapar behov av ett utökat och stärkt arbete med säkerhetsskydd. Säkerhetsskydd handlar om att skydda verksamhet som är av betydelse för Sveriges säkerhet mot spioneri, sabotage, terroristbrott och andra brott som kan hota verksamheten.

Uppgifter enligt lag:

Kommunen ska vidta nödvändiga förberedelser för att i arbetet med beredskapsförberedelser, enligt 3 kap. 1-5§ LEH på ett säkert sätt kunna hantera frågor som är av vikt för Sveriges säkerhet. Säkerhetsskyddslagens (1996:627) och den kommande säkerhetsskyddslagens (2018:585) bestämmelser ska kunna tillämpas i erforderlig omfattning.

Kommunens uppgifter:

- Kommunen ska ha en säkerhetsskyddschef.
- Kommunen ska ha rutiner och materiel (säkerhetsskåp m.m.) för att kunna hantera uppgifter som omfattas av sekretess och som rör Sveriges säkerhet utan att de röjs, ändras eller förstörs.
- Kommunen ska under perioden 2018-2020 etablera en process för säkerhetsskyddsanalys samt analysera prioriterade delar av kommunens verksamhet.

Statliga myndigheters stöd:

- Länsstyrelsen bör stödja kommunens arbete med säkerhetsskydd.
- MSB ska med stöd av Säkerhetspolisen ta fram en vägledning för kommuners arbete med säkerhetsskyddsanalys.
- MSB ska ta fram en vägledning i praktiskt arbete med säkerhetsskydd och signalskydd (säkerhetsskåp, datorer, lokaler m.m.).
- MSB ska genomföra regionala utbildningar avseende säkerhetsskydd.
- MSB ska tillhandahålla en grundläggande interaktiv utbildning i säkerhetsskydd.

Förtydliganden:

Enligt säkerhetsskyddsförordningen (1996:633) ska alla kommuner ha en säkerhetsskyddschef, om det inte är uppenbart obehövligt. Enligt denna överenskommelse ska samtliga kommuner ha en säkerhetsskyddschef, då detta är en förutsättning för att kommunerna ska kunna samverka med länsstyrelsen och Försvarmakten avseende totalförvarsfrågor.

Den 1 april 2019 träder en ny säkerhetsskyddslag (2018:585) i kraft. Uppgifterna i överenskommelsen är formulerade utifrån den terminologi som används i den nya lagen.

2.3 Krigsorganisation och krigsplacering

Uppgifter enligt lag:

Kommuner och landsting ska vid höjd beredskap, enligt 7 § lagen (1992:1403) om totalförsvaret och höjd beredskap, vidta de särskilda åtgärder i fråga om planering och inriktning av verksamheten, tjänstgöring och ledighet för personal samt användning av tillgängliga resurser som är nödvändiga för att de under de rådande förhållandena ska kunna fullgöra sina uppgifter inom totalförsvaret.

Kommuner ska enligt, 4 § FEH, ha de planer som behövs för att kunna upprätthålla sin verksamhet under höjd beredskap. Planerna ska innehålla uppgifter om den verksamhet som ska bedrivas under höjd beredskap med information om bl.a. krigsorganisation och vilken personal som ska tjänstgöra i organisationen.

Kommunens uppgifter:

- Kommunen ska under perioden påbörja en planering för sina uppgifter inom totalförsvaret. Planeringen ska avse den verksamhet som kommunen ska bedriva under höjd beredskap samt dess krigsorganisation och krigsplaceringar.

Statliga myndigheters stöd:

- Länsstyrelsen bör genomföra utbildning i metod kring beredskapsplanläggning och krigsplacering samt stödja kommunen i planeringen.
- MSB ska tillsammans med företrädare för länsstyrelserna och för kommunerna ta fram en vägledning för krigsorganisation och krigsplacering i kommun.
- MSB ska tillsammans med Försvarmakten och företrädare för kommunerna ta fram övergripande planeringsförutsättningar för den planering för det civila försvaret som kommunerna ska genomföra enligt överenskommelsen.

Förtydligande:

Kommuner i kategori 1 ska delta i länsstyrelsens analysarbete avseende stöd till Försvarmakten vid höjd beredskap samt bör delta i arbetsgrupper anordnade av MSB och Försvarmakten.

3. Övriga uppgifter

3.1 Ledningsansvar

Uppgifter enligt lag:

Vid höjd beredskap ansvarar kommunstyrelsen enligt, 3 kap. 2 § LEH, för ledningen av den del av det civila försvaret som kommunen ska bedriva.

Kommunens uppgifter:

- Kommunen bör utbilda och öva kommunstyrelsen i uppgiften att under höjd beredskap ansvara för kommunens ledning.
- Kommunen bör inom ramen för den statliga ersättningen medverka i utbildningar och övningar som anordnas av länsstyrelsen och delta i övning anordnad av annan statlig myndighet.

Statliga myndigheters stöd:

- Länsstyrelsen bör stödja kommunen bl.a. med övningar och utbildningar för ledning av verksamhet under höjd beredskap.
- Länsstyrelsen ges möjlighet att söka medel från anslag 2:4 Krisberedskap för kommunens förberedelser och deltagande i större övningar (t.ex. TFÖ 2020) där extra ersättning till kommunen är motiverad.
- MSB ska utveckla sitt koncept för samverkan och ledning för höjd beredskap/civilt försvar.
- MSB ska ta fram färdiga övningar för att öva kommunstyrelsen att leda verksamhet vid höjd beredskap enligt konceptet "Öva enkelt".

Förtydligande:

Rådgivning och vägledning angående ledningsplatser samt ekonomiskt bidrag för tekniska åtgärder för ledningsplats ingår inte i överenskommelsen, utan hanteras vid behov i en egen process hos MSB.

3.2 Geografiskt områdesansvar

I det geografiska områdesansvaret finns en förberedande del som är nödvändig för att såväl fredstida krishantering som den verksamhet som ska bedrivas under höjd beredskap ska fungera. Många kommuner har ett samverkansorgan för krisberedskap, som används för den förberedande delen av det geografiska områdesansvaret.

Formerna för hur det geografiska områdesansvaret ska tillämpas inför och vid höjd beredskap kommer att utvecklas under de kommande åren.

Uppgifter enligt lag:

Kommuners geografiska områdesansvar, som regleras i 3 kap. 4 § LEH, innebär att kommunstyrelsen under höjd beredskap ska verka för att den verksamhet som bedrivs i kommunen av olika aktörer samordnas och för att samverkan kommer till stånd mellan dem som bedriver verksamheten.

Kommunens uppgifter:

- Kommunen bör informera berörda lokala aktörer om arbetet med beredskapsförberedelser och möjligheter till samverkan på lokal nivå.

Statliga myndigheters stöd:

- Länsstyrelsen bör stödja kommunen i utvecklingen av geografiskt områdesansvar inför och vid höjd beredskap.
- MSB ska i samverkan med Försvarmakten och kommunala företrädare ta fram ett informationsmaterial som är anpassat till ovanstående åtgärd.

3.3 Rapportering

Uppgifter enligt lag:

Kommuner ska under höjd beredskap, enligt 3 kap, 5 § LEH hålla den myndighet som regeringen bestämmer (länsstyrelsen) informerad om beredskapsläget och de övriga förhållanden som har betydelse för det civila försvaret i kommunen.

Kommunens uppgifter:

- Kommunen ska medverka vid införandet av ett tilldelat tekniskt system för informationsutbyte.
- Kommunen ska i samverkan med länsstyrelsen implementera rutiner för rapportering och för lägesbilder.

Statliga myndigheters stöd:

- Länsstyrelsen och MSB ska utveckla och implementera en etablerad lösning som omhändertar kraven såväl tekniskt, fysiskt som administrativt för att kommunen ska kunna utbyta information som rör Sveriges säkerhet med respektive länsstyrelse och inom länet med kommuner och privata aktörer.
- Länsstyrelsen och MSB ska återföra information från andra statliga myndigheter till kommunerna i de frågor som har påverkan på kommunernas beredskapsplanering.

Förtydligande:

Kommunen ska medverka vid införandet av ett tilldelat tekniskt system för informationsutbyte, under förutsättning att införandet inte medför några större kostnader för kommunen.

Diariern
SKL 18/01807
MSB 2018-05681

Bilaga 1 – Ersättning

Bilaga 1 omfattas av försvarssekretess (15 kap. 2§ offentlighets- och sekreslagen 2009:400).

Bilaga 2 - Uppföljning

Uppföljningen ska ske gentemot de uppgifter som kommunerna har enligt LEH och särskilt de prioriterade uppgifter som anges i denna överenskommelse. Fokus i uppföljningen ska ligga på att kommunen har påbörjat uppgifter.

Uppföljning av kommunens arbete med civilt försvar ska samordnas med uppföljning av Överenskommelse om kommunernas krisberedskap.

Hela ersättningen ska användas till uppgifterna i denna överenskommelse. Det är möjligt att inom överenskommelsens period spara en större del av ersättningen till kommande år i syfte att genomföra denna överenskommelsens uppgifter. Kommunen ska då ha en plan för hur ersättningen ska användas kommande år. Däremot är det inte möjligt att spara denna periods ersättning till efter perioden. I enlighet med de principer som gäller för när ersättningen kan reduceras eller falla bort, kan MSB besluta om en lägre ersättning för en kommun som inte har en plan för hur oförbrukade medel ska användas.

MSB kommer att ta fram och distribuera anvisningar för den ekonomiska hanteringen i kommunerna i anslutning till överenskommelsen. MSB kommer vidare komplettera befintlig processbeskrivning för uppföljning av kommunernas krisberedskap med vad som gäller för arbetet med civilt försvar.

Principer för när ersättningen kan reduceras eller falla bort

Länsstyrelsen kan i enlighet med FEH föreslå för MSB att en del av ersättningen ska reduceras eller falla bort. MSB fattar beslut om reducerad ersättning utifrån länsstyrelsens rapportering. Hur mycket som ska reduceras eller falla bort avgörs från fall till fall. Reduktion av den ersättning som kommunen får för utförandet av uppgifter enligt LEH ska ske i proportion till hur stor del av arbetet som utförts.

Följande principer ligger till grund för beslutet om att en del av ersättningen för uppgifterna ska reduceras eller falla bort:

- om en kommun inte påbörjat arbetet med de prioriterade uppgifterna i denna överenskommelse
- om ersättningen finansierar annan verksamhet än den som är beskriven som ersättningsgill i lagen eller denna överenskommelse
- om en kommun 12 månader efter periodens slut har oförbrukade medel ska dessa återbetalas

MSB:s beslut om reducerad ersättning kan överklagas i enlighet med 8 kap. 1 § LEH. För formerna för överklagande samt fastställande och beräkning av överklagandetid hänvisas till förvaltningslagen (2017:900).

Länsstyrelsen ska uppmärksamma kommunen på de brister som identifierats i uppföljningsarbetet. Kommunen ska med stöd av länsstyrelsen upprätta en åtgärdsplan för hur bristerna ska hanteras.